

TÁJÉKOZTATÓ ÉS SEGÉDANYAG A PORTFÓLIÓ ELKÉSZÍTÉSÉHEZ

Osztatlan és rövid ciklusú tanárképzésben részt vevő hallgatók részére

Készítette:
Molnár Edit Katalin & Kasik László

Az osztatlan tanárképzésben részt vevő hallgatóknak – a 8/2013. (I. 30.) EMMI-rendelet (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300008.emm>) 1. mellékletének 4.5. pontja szerint – portfóliót kell készíteniük. A Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézete által kiadott dokumentum egyrészt általános tájékoztató a portfólióról, másrészt a portfólió szerkezetével és tartalmával kapcsolatos elvárásokat és tanácsokat tartalmazó segédanyag. A portfólió elkészítését – e dokumentum mellett – a szakmódszertani kurzusokon megbeszélte elvárások és javaslatok is meghatározhatják. A dokumentum módosul, amennyiben a jogszabályi háttér, illetve az egyetem erre a tartalomra vonatkozó belső szabályozása változik.

2018. április 23.

Tartalomjegyzék

I. A záróvizsga részei.....	3
II. A portfólió – célja, funkciója, részei	3
II.1 A portfólió	3
II.2 A tanári portfólió célja.....	3
II.3 A tanári portfólió funkciója	3
II.4 A portfólió részei	3
III. A nyolc tanári kompetencia	4
IV. Technikai tudnivalók.....	9
IV.1 A portfólió benyújtása.....	9
IV.2 A portfólió értékelése.....	9
V. A segédanyag célja és használata	10
V.1 A portfólióban elhelyezhető dokumentumok jellemzői	11
V.2 A portfólió szerkezete	12
V.3 Reflektív esszé.....	14
V.4 Neveléstudományi-pszichológiai szakirodalmi tanulmány.....	21
V.5 A portfólió értékelése	22
V.6 A szövegalkotás formai, hivatkozási és helyesírási szabályait tartalmazó dokumentumok.....	23
Mellékletek	24
1. melléklet.....	24
2. melléklet.....	27
3. melléklet.....	28
4. melléklet.....	29
5. melléklet.....	30
Felhasznált irodalom.....	31

I. A záróvizsga részei

Az osztatlan tanárképzésben a záróvizsga négy részből áll (a záróvizsgáról részletes tájékoztatás a Szegedi Tudományegyetem Tanárképző Központ honlapján található: <http://www.u-szeged.hu/tanarkepzes-index>):

- a szakdolgozat bemutatása és védeése,
- a portfólió bemutatása és védeése, ebbe integrálva számadás a pedagógiai-pszichológiai modulhoz tartozó ismeretekről,
- szóbeli felelet a két tanári szakhoz kapcsolódó szakmai ismeretekből tételsor alapján (max. 15–15 tétel),
- szóbeli felelet a két tanári szakhoz kapcsolódó szak módszertani ismeretekből tételsor alapján (max. 15–15 tétel).

II. A portfólió – célja, funkciója, részei

II.1 A portfólió

A portfólió dokumentumdoszié, olyan dokumentumok gyűjteménye, amelyek megvilágítják valakinek egy adott területen szerzett tudását, hozzáállását (Barton & Collins, 1993. 203.; Falus & Kimmel, 2003).

II.2 A tanári portfólió célja

A tanárjelölt a portfólióval bizonyítja, hogy képes a képzés különböző területein elsajátított tudását integrálni; a munkája szempontjából lényeges tudományos-szakirodalmi eredményeket összegyűjteni, ezek alapján tanári munkáját önállóan megtervezni és megszervezni; a tanítás vagy a pedagógiai feladat eredményességét értékelni; tapasztalatokat gyűjteni a tanulók teljesítményeiről és fejlődéséről, valamint a tanítási-tanulási folyamatról; a tényszerű adatokat elemezni; következtetéseket megfogalmazni a tanítási-tanulási folyamatról, a tanulók és önmaga munkájáról; az eredményeket tanári munkájában alkalmazni.

II.3 A tanári portfólió funkciója

A tanári portfólió a pedagóguspálya megismerésére irányuló, a gyakorlatok tapasztalatainak; valamint az összefüggő, szakképzettségenkénti egyéni gyakorlatok során gyűjtött; illetve a tanítást, gyakorlatot kísérő szemináriumok tapasztalatainak összegzése.

II.4 A portfólió részei

A tanárjelölt a portfóliót az iskolai tanítási gyakorlatok, valamint a tanításon és az iskolán kívüli gyakorlatok, tevékenységek elemző megjegyzésekkel kísért (vagyis reflektált) anyagából állítja össze úgy, hogy abban a lehető legjobban érzékeltesse fejlődését, az elsajátítandó nyolc tanári kompetenciában (I. III. rész) az egyéni összefüggő gyakorlat végére elért fejlettségét.

- A portfólió részét képezik a tanárjelölt gyakorlatai során keletkezett **dokumentumok**. Ezek összeállításában segítséget nyújt a gyakorlatokhoz készült segédanyag. A dokumentumok nyelve a jelölt szakképzésének, illetve gyakorlati feladatainak megfelelő. A dokumentumok áttekintését segítő tartalomjegyzék nyelve magyar.
- **Reflektív esszé**, melyben a jelölt tapasztalatait és reflexióit rendszerezi, értékeli. Az esszé nyelve magyar. Terjedelme 15.000 karakter (szóközökkel). További formai követelmények: Times New Roman betűtípus, fekete betűszín, 12-es betűméret, 1.5-es sorköz, a bal margó 3-as, a jobb és az alsó/felső margó 2.5-es.
- **Neveléstudományi-pszichológiai szakirodalmi tanulmány**, melyben a tanárjelölt a gyakorlat során tapasztalt gyakorlati probléma szakirodalmát tárja fel. A tanulmány nyelve magyar. Terjedelme minimum 15.000 karakter (szóközökkel). A formai követelmények megegyeznek a reflektív esszé formai követelményeivel.

III. A nyolc tanári kompetencia

Az osztatlan tanárképzés során fejlesztendő, illetve a portfólióban bemutatandó nyolc tanári kompetencia a Képzési és kimeneti követelményekben (8/2013 EMMI-rendelet, https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a1300008.emm): (1) a tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesítése, (2) a tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, (3) szak módszertani és szaktárgyi tudás; (4) a pedagógiai folyamat tervezése, (5) a tanulás támogatása, szervezése és irányítása, (6) a pedagógiai folyamatok és a tanulók értékelése, (7) kommunikáció, szakmai együttműködés és pályaidentitás, (8) autonómia és felelősségvállalás. Az alábbiakban ezt a részt szó szerint idézzük.

„(1) A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesítése

Ismeretek

A végzett/szakképzett tanár alapvető pszichológiai, pedagógiai és szociológiai tudással rendelkezik a személyiség sajátosságaira és fejlődésére vonatkozó nézetekről, a szocializációról és a perszonalizációról, a hátrányos helyzetű tanulókról, a személyiségfejlődés zavarairól, a magatartásproblémák okairól, a gyermeknevelés, a tehetséggondozás és az egészségfejlesztés módszereiről. Ismeri a tanulók megismerésének módszereit. Ismeri a szaktárgy által közvetített fogalmak kialakulásának életkori sajátosságait, a tanulók fogalomrendszerének fejlesztésében játszott szerepét. Ismeri a szaktárgy tanítása-tanulása során fejlesztendő speciális kompetenciákat, ezek fejlesztésének és diagnosztikus mérésének módszereit. Tisztában van a szaktárgynak a tanulók személyiségfejlődésében betöltött szerepével, lehetőségeivel.

Képességek

A végzett tanár a gyermek személyiségfejlődésére vonatkozó elméleti tudása felhasználásával képes a megtapasztalt pedagógiai gyakorlatot, az iskola mindennapi valóságát elemezni. Képes reális képet kialakítani a tanulók világáról, a nevelés és a tanulói személyiség fejlesztésének lehetőségeiről. Képes tapasztalt kollégák, mentorok segítségével a tanulók egyéni szükségleteit figyelembe véve olyan pedagógiai helyzeteket teremteni, amelyek elősegítik a tanulók értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi fejlődését, az egészséges életvitel kialakítását. Képes a szaktárgy speciális összefüggéseivel, fogalmaival kapcsolatos egyéni megértési nehézségek kezelésére. Képes a különböző adottságokkal, képességekkel, illetve előzetes tudással rendelkező tanulók tanulásának, fejlesztésének megfelelő módszerek megválasztására, tervezésére és alkalmazására, a pályaorientáció segítésére. Képes a tehetséges, a nehézségekkel küzdő vagy a sajátos nevelési igényű, valamint a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a tantárgyában különleges bánásmódot igénylő tanulókat felismerni, hatékonyan nevelni, oktatni, számukra differenciált bánásmódot nyújtani. Képes a szaktárgyában rejlő személyiségfejlesztési lehetőségeket kihasználni, a tanulók önálló ismeretszerzését támogatni a végzettségének megfelelő korosztály és a felnőttoktatás keretében is. Döntéseiben szakmai önreflexióra és önkorrekcióra képes.

Attitűdök

A szakképzett tanár törekszik saját megalapozott pedagógiai nézeteinek megfogalmazására. Nyitott a személyiségfejlesztés változatos módszereinek elsajátítására. Tiszteli a tanulók személyiségét, képes mindenkiben meglátni az értékeket, és pozitív érzelmekkel (szeretettel) viszonyulni minden tanítványához. Érzékeny a tanulók problémáira, törekszik az egészséges személyiségfejlesztés feltételeit biztosítani minden tanuló számára.

(2) A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése

Ismeretek

A végzett tanár alapvető tudással rendelkezik a társadalmi és csoportközi folyamatokról, a demokrácia működéséről, az enkulturációról és a multikulturalizmusról. Ismeri a csoport, a csoportfejlődés és a közösségek pszichológiai, szociológiai és kulturális sajátosságait. Ismeri a csoportok és a tanulók

társas helyzetére vonatkozó fontosabb feltáró módszereket, a közösség kialakítását, fejlesztését elősegítő pedagógiai módszereket.

Képességek

A végzett/szakképzett tanár képes a csoportok, közösségek számára olyan pedagógiai helyzeteket teremteni, amelyek biztosítják a csoport közösséggé fejlődését és egészséges működését. Alkalmazza az együttműködést támogató, motiváló módszereket mind a szaktárgyi oktatás keretében, mind a szabadidős tevékenységek során. Képes a konfliktusok hatékony kezelésére. Segíti a csoporttagok közösség iránti elkötelezettségének kialakulását, a demokratikus társadalomban való felelős, aktív szerepvállalás tanulását, a helyi, nemzeti és egyetemes emberi értékek elfogadását. Képes értelmezni és a tanulók érdekében felhasználni azokat a társadalmi-kulturális jelenségeket, amelyek befolyásolják a tanulók esélyeit, iskolai, illetve iskolán kívüli életét. Képes hozzájárulni az iskolai és osztálytermi toleráns, nyitott légkör megteremtéséhez.

Attitűdök

A szakképzett tanár elkötelezett az alapvető demokratikus értékek iránt, szociális érzékenység, segítőkészség jellemzi. Előítéletektől mentesen végzi tanári munkáját, igyekszik az inklúzió szemléletét magáévá tenni. Elkötelezett a nemzeti értékek és azonosságtudat iránt, nyitott a demokratikus gondolkodásra és magatartásra nevelés, valamint a környezettudatosság iránt. Az iskola világában tudatosan törekszik az értékek sokféleségének elfogadására, nyitott mások véleményének, értékeinek megismerésére, tiszteletben tartására, különös tekintettel az etnikumokra és nemzetiségekre. Belátja, hogy a konfliktusok is a közösségi élethez tartozhatnak. Törekszik a fiatalok világáról minél több ismeretet szerezni, tiszteli különbözőségeiket és jogukat. Folyamatosan együttműködik a szülőkkel.

(3) Szakmódszertani és szaktárgyi tudás

Ismeretek

A végzett tanár rendelkezik az információszerzéshez, az információk feldolgozásához, értelmezéséhez és elrendezéséhez szükséges alapvető (szövegértési, logikai, informatikai) felkészültséggel. Ismeri az általa tanított tudományág, szakterület (műveltségi terület, művészeti terület) ismeretelméleti alapjait, megismerési sajátosságait, logikáját és terminológiáját, valamint kapcsolatát más tudományokkal, tantárgyakkal, műveltségterületekkel. Ismeri a különböző tudásterületek közötti összefüggéseket és képes a különböző tudományterületi, szaktárgyi tartalmak integrációjára. Ismeri a szakmódszertan hazai és nemzetközi eredményeit, szakirodalmát, aktuális kérdéseit. Ismeri az adott szakterület társadalomban betöltött szerepét, a szaktárgy tanításának céljait, feladatait, a tanulók személyiségfejlődésének és gondolkodásfejlesztésének segítésében. Ismeri a szaktárgy tantervét, tantervi és vizsgakövetelményeit, valamint a tantárgy tanulási sajátosságait, megismerési módszereit, tananyagstruktúráját, illetve belső logikáját. Ismeri a szaktárgy tanítása-tanulása során felhasználható nyomtatott és nem nyomtatott információforrásokat, az azokról való tájékozódás lehetőségeit, a digitális tankönyveket, taneszközöket, tanulásszervezési módokat, fontosabb módszereket, tanítási és tanulási stratégiákat.

Képességek

A szakképzett tanár szakmai témában képes szakszerűen kifejezni magát mind szóban, mind írásban. Képes a szaktudományi, továbbá az általános pedagógiai-pszichológiai képzésben tanult módszerek, eljárások szaktárgyi alkalmazására, a különböző tudásterületek közötti összefüggések, kapcsolódások, átfedések és egymásra hatások felismerésére, a szaktárgyi integráció megvalósítására. Képes a szaktárgyának megfelelő tudományterületeken a fogalmak, elméletek és tények közötti összefüggések megteremtésére, közvetítésére. Képes szaktudományi, szakmódszertani, szaktárgyi, tanuláselméleti és tantervi tudásának hatékony integrálására. Képes az alkotó információ- és könyvtárhasználatra és az információ-kommunikációs technológia használatára. Képes a szaktantárgy tanításának-tanulásának tanórán és iskolán kívüli lehetőségeit megvalósítani különböző szintereken. Képes a szaktárgyak során fejlesztett kompetenciák más műveltségterületeken is fejlődést generáló szinergikus hatásainak

tervezésére, kihasználására. Szaktárgyi felkészültségével kapcsolatban önreflexióra és önkorrekcióna képes.

Attitűdök

A végzett tanár elkötelezett a tanulók tudásának és tanulási képességeinek folyamatos fejlesztése iránt. Reálisan ítéli meg szaktárgya oktatásban betöltött szerepét. Törekszik az aktív együttműködésre a szaktárgy, valamint más szaktárgyak tanáraival. Tudatosan él a transzferhatás kihasználásának lehetőségeivel. Nyitott a megismerés, illetve a tapasztalatszerzés iránt, törekszik a tanulók megismerési és alkotási vágyának, önművelési igényeinek a felébresztésére és fenntartására.

(4) A pedagógiai folyamat tervezése

Ismeretek

A végzett tanár ismeri a pedagógiai tevékenységet meghatározó dokumentumokat, tantervfajtaikat, tantervtípusokat, átlátja ezeknek az oktatás tartalmi szabályozásában betöltött szerepét. Ismeri a tervezéshez szükséges információk forrását. Ismeri a szaktárgy tanításának jogszabályi háttérét, tanterveit, vizsgakövetelményeit. Ismeri a tananyagkiválasztás és a rendszerezés szaktudományi, pedagógiai-pszichológiai, továbbá szak módszertani szempontjait, az erről megfogalmazott tudományos eredményeket. Ismeri és érti a nevelés és tanítás összefüggéseit. A tanításban is képes a Nemzeti alaptanterv fejlesztési területei nevelési céljainak érvényesítésére.

Képességek

A szakképzett tanár a tervezés során rendszerszemléletű megközelítésre képes. Az iskola pedagógiai programja, a tanulói személyiség fejlesztésére vonatkozó tantervi célkitűzések, a tanulók életkora, az elsajátítandó tudás sajátosságai, a rendelkezésre álló taneszközök és a pedagógiai környezet közötti összhang megteremtésével képes pedagógiai munkájának megtervezésére (tanmenet, tematikus terv, óraterv, folyamatterv). Képes a tanulási-tanítási stratégia meghatározására, a tananyag feldolgozásához a pedagógiai céloknak és a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő oktatási folyamat meghatározására, hatékony módszerek, szervezési formák, eszközök kiválasztására a végzettségének megfelelő korosztály, illetve a felnőttoktatás keretében is. Képes a tanítandó tananyag súlypontjait, felépítését, közvetítésének logikáját a tantervi előírásokkal és a pedagógiai célokkal összhangban az adott tanulócsoporthoz igazítani. Képes a szaktárgya tanulása-tanítása során felhasználható nyomtatott és digitális tankönyveket, taneszközöket, egyéb tanulási forrásokat kritikusan elemezni, a konkrét céloknak megfelelően kiválasztani (különös tekintettel az információ-kommunikációs technológiára). Képes a célokhoz és az adott szituációhoz alkalmazkodva kreatívan, különböző megoldásokban gondolkodni, tudatos döntést hozni. Képes a szaktárgy tanórán és iskolán kívüli tanulásának tervezésére a végzettségének megfelelő korosztály, valamint a felnőttoktatás keretében is. A pedagógiai folyamatok tervezésével kapcsolatban szakmai önreflexióra, illetve önkorrekcióna képes.

Attitűdök

A szakképzett tanár fontosnak tartja az alapos felkészülést, tervezést és a rugalmas megvalósítást. A tervezés során együttműködik a kollégákkal és a tanulókkal, kész figyelembe venni az adott tanulócsoport sajátosságait (motiváltság, előzetes tudás, képességek, szociális felkészültség).

(5) A tanulás támogatása, szervezése és irányítása

Ismeretek

A végzett tanár ismeri az általános pedagógiai-pszichológiai képzésben tanult módszerek, eljárások szaktárgyi alkalmazásának speciális szempontjait, lehetőségeit. Ismeri a szaktantárgy tanítása-tanulása során kialakítandó speciális kompetenciák fejlesztésének módszereit. Alapvető ismeretekkel rendelkezik a különböző motiváció-elméletekről, a tanulási motiváció felismerésének és fejlesztésének módszereiről. Rendelkezik a tanulóközpontú tanulási környezet fizikai, emocionális, társas, tanulási sajátosságainak, feltételeinek megteremtéséhez szükséges ismeretekkel. Ismeri a különböző tanulási környezetek tanulási eredményességre gyakorolt hatásait. Ismeri a szaktantárgy tanításának-tanulásának tanórán és iskolán kívüli lehetőségeit, színtereit. Tájékozott a differenciális pedagógia, az

adaptív tanulásszervezés, a nevelési-oktatási stratégiák, módszerek kiválasztásának és alkalmazásának kérdéseiben. Ismeri az egész életen át tartó tanulásra felkészítés jelentőségét.

Képességek

A szakképzett tanár képes a különböző céloknak megfelelő, átgondolt stratégiákhoz a motivációt, a differenciálást, a tanulói aktivitást biztosító, a tanulók gondolkodási, problémamegoldási és együttműködési képességének fejlesztését segítő módszerek, szervezési formák kiválasztására, illetve megvalósítására. Képes nyugodt, biztonságos és az eredményes tanulást támogató tanulási környezet megszervezésére. Képes az érdeklődés, a figyelem folyamatos fenntartására, a tanulási nehézségek felismerésére a végzettségének megfelelő korosztály és a felnőttoktatás keretében is. Képes a szaktárgy speciális összefüggéseivel, fogalmaival kapcsolatos megértési nehézségek felismerésére és kezelésére. Képes a hagyományos és az információ-kommunikációs technikákra épülő eszközök, digitális tananyagok hatékony, szakszerű alkalmazására. Képes az egész életen át tartó tanulás képesség-rendszerének megalapozására, technikáinak gyakoroltatására.

Attitűdök

A végzett tanár fontosnak tartja a tanulás és tanítás folyamatainak tudatosodását, az önszabályozó tanulás támogatásához szükséges tudás és képesség megszerzését, a tanulási képességek fejlesztését, továbbá nyitott az egész életen át tartó tanulásra. Elismeri, hogy a megfelelő tanulási légkör megteremtéséhez figyelembe kell venni a tanulók sajátos igényeit, ötleteit, kezdeményezéseit. Törekszik a tanulókkal való együttműködés megvalósítására a tanulási folyamat hatékonyságának érdekében. Törekszik az életkori, egyéni és csoport sajátosságoknak megfelelő, aktivitást, interaktivitást, differenciálást elősegítő tanulási-tanítási stratégiák, módszerek alkalmazására. Törekszik a tanulók tanórai, tanórán kívüli és iskolán kívüli tevékenységének összehangolására, az egész életen át tartó tanulással kapcsolatos pozitív attitűdök kialakítására.

(6) A pedagógiai folyamatok és a tanulók értékelése

Ismeretek

A végzett tanárnak szakszerű tudása van az értékelés funkciójáról, folyamatáról, formáiról és módszereiről. Tisztában van alapvető értékelési és mérés-metodikai szabályokkal, összefüggésekkel. Ismeri a szaktantárgy tanítása-tanulása során elsajátított ismeretek és fejlesztendő kompetenciák mérésére, értékelésére alkalmas sajátos módszereket, eszközöket.

Képességek

A szakképzett tanár képes az értékelés különböző céljainak és szintjeinek megfelelő értékelési formák, módszerek meghatározására, az értékelés eredményeinek felhasználására. Az értékelés során képes figyelembe venni az értékelés hatásait a pedagógiai folyamat szabályozására, a tanulók személyiségfejlődésére és önértékelésére. Képes elősegíteni a tanulók reális önértékelését és alkalmazni a tanulók önbecsülését támogató ellenőrzési módszereket. Az értékelés során képes figyelembe venni a differenciálást, individualizálás szempontjait. Képes céljainak megfelelően az értékelés eszközeinek megválasztására vagy önálló eszközök elkészítésére. Képes az országos, illetve a helyi mérési eredmények értelmezésére.

Attitűdök

Reálisan ítéli meg a pedagógus szerepét a fejlesztő értékelés folyamatában. Elkötelezett a tanulást támogató értékelés mellett.

(7) Kommunikáció, szakmai együttműködés és pályaidentitás

Ismeretek

A végzett tanár ismeri az osztálytermi kommunikáció sajátosságait. Tájékozott a szülővel és a pedagógiai munkáját segítő különféle szakemberekkel, szakmai intézményekkel való együttműködés módjairól. Ismeri a pedagógusszerepre vonatkozó pszichológiai, szociológiai és pedagógiai elméleteket, a szereppel kapcsolatos különböző elvárásokat. Ismeri a pedagógus szakma jogi és etikai

szabályait, normáit. Ismeretekkel rendelkezik a reflektív gondolkodás szerepéről a szakmai fejlődésben, a továbbképzés lehetőségeiről, a lelki egészség megőrzésének elméleti és gyakorlati módszereiről. Tájékozott a szakterületéhez és tanári hivatásához kötődő információs forrásokról, szervezetekről.

Képességek

A szakképzett tanár képes a tanulókkal a kölcsönös tiszteletre és bizalomra épülő kapcsolatrendszer megteremtésére, az együttműködési elvek és formák közös kialakítására, elfogadtatására. Szakmai szituációkban képes szakszerű, közérthető, nyílt és hiteles kommunikációra diákokkal, szülőkkel, a szaktárgyainak megfelelő szakterületek képviselőivel, az iskolai és iskolán kívüli munkatársakkal a partnerek életkorának, kultúrájának megfelelően. Képes felismerni, értelmezni kommunikációs nehézségeit és ezen a téren önmagát fejleszteni. Képes pedagógiai tapasztalatait és nézeteit reflektív értelmezésére, elemzésére, értékelésére. Képes meghatározni saját szakmai szerepvállalását. Pedagógiai munkájában felmerülő problémákhoz képes adekvát szakirodalmat keresni, felhasználni. Jól tájékozódik a pedagógiai és szaktárgyi szakirodalomban, képes elemezni, értelmezni e területek kutatási, fejlesztési eredményeit, tisztában van a pedagógiai kutatás, fejlesztés, valamint innováció sajátosságaival. Képes egyszerűbb kutatási módszerek használatára.

Attitűdök

A végzett tanár pedagógiai helyzetekben képes együttműködésre, kölcsönösségre, asszertivitásra, segítő kommunikációra. Nyitott arra, hogy a konfliktushelyzetek, problémák feltárása illetve megoldása érdekében szakmai segítséget kérjen és elfogadjon. Kész együttműködni a szaktárgy, valamint más szaktárgyak tanáraival. Kész részt vállalni a szaktárggyal kapcsolatos fejlesztési, innovációs tevékenységben. Betartja a pedagógus pálya jogi és etikai normáit. Törekszik önismeretének, saját személyiségének fejlesztésére, testi-lelki egészségének megőrzésére, és ehhez nyitott a környezet visszajelzéseinek felhasználására. Figyelemmel kíséri saját tevékenységének másokra gyakorolt hatását, s reflektív módon törekszik tevékenységének javítására, szakmai felkészültségének folyamatos fejlesztésére. Szakmai műveltségét nem tekinti állandónak, kész a folyamatos szaktudományi, szakmódszertani és neveléstudományi megújulásra. Nyitott a pedagógiai tevékenységére vonatkozó építő kritikára.

(8) Autonómia és a felelősségvállalás

A végzett tanár önállóan képes szakmája, a szaktárgyainak tanításával-tanulásiirányításával kapcsolatos átfogó, megalapozó szakmai kérdések átgondolására és az ide vonatkozó források alapján megfelelő válaszok kidolgozására. A szakmáját és a szaktárgyainak megfelelő tudományterületeket megalapozó nézeteket felelősséggel vállalja. Együttműködés és felelősségvállalás jellemzi szakmájával, szakterületével, illetve azok képviselőivel kapcsolatban. A végzett tanár jelentős mértékű önállósággal rendelkezik szakmája átfogó és speciális kérdéseinek felvetésében, kidolgozásában, szakmai nézetek képviselésében, indoklásában. Felelősséggel vállalja a kezdeményező szerepét a szakmai együttműködés kialakítására. Egyenrangú partner a szakmai kooperációban. Végiggondolja és képviseli az adott szakterület etikai kérdéseit.”

IV. Technikai tudnivalók

IV.1 A portfólió benyújtása

A tanárjelölt egyetlen portfóliót készít. A portfóliót a tanárjelölt két szakjából az egyikre koncentrálni hozza létre, és ahhoz a szaktanszékhez nyújtja be, amelyik az adott szak módszertanának oktatásáért felelős.

A portfóliót a tavaszi félévben május 20-ig, az őszi félévben december 20-ig fel kell tölteni a MODULO-ba, illetve nyomtatott formában és elektronikus adathordozón (Word- és PDF-formátumban) is le kell adni az adott szakot gondozó tanszéken/intézetben.

IV.2 A portfólió értékelése

A portfóliót – annak jellegétől függően (l. V.4 rész) – az illető szak módszertanos oktatója vagy a Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézetének egyik oktatója bírálja el. A bírálót az első tanárszak szerinti egység jelöli ki. A bírálat nyelve magyar.

A tanári záróvizsgán a bizottság tagjai mindkét szakot érintő portfóliórészrel kapcsolatban tehetnek fel elméleti és gyakorlati jellegű kérdéseket. A felkészüléshez segítséget nyújtanak a nyolc tanári kompetenciához rendelt szakirodalmak (1. melléklet). A portfólió értékelése kilenc szempont (l. V.5 rész) alapján történik. Mindegyik szempontot ötfokú (1–5) skálán értékeli a bíráló, ezek átlaga adja a portfólió értékletét. Amennyiben az egyik részjegy elégtelen, a teljes portfólió elégtelen (ebben az esetben a jelölt nem tehet záróvizsgát).

V. A segédanyag célja és használata

A segédanyag kizárólag a portfólió elkészítéséhez nyújt segítséget.

V.1 Tisztázza a portfólióban elhelyezhető dokumentumok jellemzőit.

V.2 Ismerteti a portfólió szerkezetét, részeit.

V.3 Megfogalmaz kérdéseket, szempontokat a reflektív esszé megírásához. Azonban ezek nem vázlatpontok, vagyis nem állhat abból a reflektív esszé, hogy a tanárjelölt néhány mondatban válaszol a kérdésekre, felsorolásszerűen reagál az elemzési szempontokra. A kérdések és a szempontok célja orientálni a tapasztaltak leírását és a tapasztaltakról gondoltak világossá tételét (tények, bizonyítékok, magyarázatok); a tapasztaltak ismertetésének, véleményezésük szakmai mélységét, alaposságát (szakmai tudás, szaknyelv használata, érvelés); egy tartalmi és szerkezeti szempontból egyaránt koherens szöveg kialakítását (cél-téma kapcsolata, rész-egész viszonya).

V.4 Megfogalmaz szempontokat a neveléstudományi-pszichológiai szakirodalmi tanulmány megírásához.

V.5 Megadja a portfólió értékelési szempontjait. E szempontok a reflektív esszé és a neveléstudományi-pszichológiai szakirodalmi tanulmány elkészítését segítő kérdések, szempontok mellett ugyancsak támogatják a tanárjelöltet a portfólió elkészítésében.

V.6 Megadja a szövegalkotás formai, hivatkozási és helyesírási szabályait tartalmazó dokumentumok elérhetőségét.

A segédanyagban a *'kell'* azt jelenti, hogy a jelölt köteles a leírtak szerint eljárni.

V.1 A portfólióban elhelyezhető dokumentumok jellemzői

Dokumentumok

A dokumentumok gyűjtése a gyakorlat alatt folyamatosan történik. Darling-Hammond és Snyder (2000. 536–537.) szerint a gyakorlat során gyűjtött dokumentumok három csoportba (A, B, C) sorolhatók:

(A) A tanítás, illetve a gyakorlat során készített dokumentumok:

- óravázlat, hospitálási napló, óramegbeszélésekről készített feljegyzés,
- tematikus terv, tanórán kívüli tevékenység terve,
- tanítási óráról vagy egyéb foglalkozásról készített hangfelvétel, videofelvétel, kép,
- szakmai munkaközösségi megbeszélésen készített jegyzet,
- dolgozat, tanítványok munkája.

(B) A tanárjelölt reflexióit tartalmazó dokumentumok:

- a tanításon kívüli iskolai tevékenységekről (szakkör, tantestületi értekezlet, szülői értekezlet, fogadóóra) szóló feljegyzések megjegyzésekkel, reflexiókkal,
- az iskolán kívüli tevékenységeken szerzett tapasztalatok megjegyzésekkel, reflexiókkal,
- előadásokról készített és megjegyzésekkel kísért jegyzet,
- valamely pedagógiai probléma leírása és kezelésére, megoldására irányuló javaslat,
- konferencián készített jegyzet reflexiókkal,
- tanári tanulási napló, reflektív jegyzetek az egyes dokumentumok magyarázatára.

(C) A tanárjelölt tanításával kapcsolatos, mások által készített dokumentumok:

- mindenféle dokumentum, amit a tanárjelölt bármely tevékenységére másoktól (pl. mentor, egyetemi oktató, csoporttárs, tanuló) kapott.

A gyakorlat során készített, összegyűjtött összes dokumentum a **munkaportfólió**. Ezt nem lehet benyújtani. Ami ebből benyújtható, az az **értékelési portfólió**: a tanárjelölt tetszőleges számú dokumentumot választ ki, ügyelve arra, hogy a kiválasztott dokumentumok alapján a fejlődési út a portfóliót bíráló számára nyilvánvaló, követhető legyen.

Mindhárom típusba (A, B, C) tartozó dokumentumokból kell válogatni a portfólióba, ugyanakkor a válogatás aránya tetszőleges. Amennyiben a tanárjelölt úgy ítéli meg, hogy szükséges a felsoroltakon kívüli dokumentumokat is csatolni, megteheti. A válogatás elsődleges szempontja ebben az esetben is a saját fejlődés, felkészültség bemutatása legyen.

V.2 A portfólió szerkezete

A portfóliónak **7 részből** kell állnia, sorrendjük kötött (ezt a kötött sorrendet szemlélteti a Melléklet). A papíron benyújtott portfóliót össze kell fűzni.

- (1) Előlap
- (2) Tartalomjegyzék
- (3) Áttekintés
- (4) Dokumentumok
- (5) Reflektív esszé
- (6) Neveléstudományi-pszichológiai szakirodalmi tanulmány
- (7) Összegzés

Előlap (2. melléklet)

Az Előlapon szerepelnie kell: Szegedi Tudományegyetem és kar, intézet/tanszék; PORTFÓLIÓ; a tanárjelölt neve, szakja(i), Neptun-kód; témavezetőjének neve és pontos beosztása; a gyakorlatvégzés helyszíne (az intézmény pontos címe); szakvezetőjének neve, szakja(i) és pontos beosztása; SZEGED és évszám

Tartalomjegyzék (3. melléklet)

A Tartalomjegyzék a portfólió (3), (4), (5), (6) és (7) egységének oldalszámát, valamint ezen egységek – a jelölt által kialakított – alegységeinek címét és oldalszámát tartalmazza.

Áttekintés

Az Áttekintés egy oldalnál ne legyen hosszabb. A tanárjelöltnek ismertetnie kell

- felsőoktatási életútját (mikor kezdte tanulmányait; miért választotta ezt az intézményt és az adott szakpárt),
- miért döntött úgy, hogy tanári szakképesítést szerez (mi motiválta, mi a célja a végzettséggel),
- melyek azok a tantárgyi, módszertani, pedagógiai és pszichológiai területek, amelyek a tanárképzés és a gyakorlat alatt leginkább foglalkoztatták, illetve miért (területenként legalább egyet emeljen ki, tehát legalább négyet, és rámutathat az ezek közötti esetleges kapcsolatokra is).

Dokumentumok

A dokumentumokat a jelölt által kiválasztott rendezőelv vagy rendezőelvek szerint kell egységekbe rendezni (az egységek száma tetszőleges, 4-5 egység ajánlott). Az egységeket számozni kell, és minden egységnek címet kell adni. Minden egységen belül a dokumentumokat is sorszámmal kell ellátni. Az egységek címét a Tartalomjegyzékben pontosan fel kell tüntetni. Mindez azért fontos, mert a reflektív esszében a dokumentumok és a reflektív esszé közötti kapcsolatot ezen egységekre való hivatkozással, valamint a dokumentumok sorszámaival kell egyértelművé tenni (pl. 3. egység, 5. dokumentum).

A Dokumentumok című rész első oldalán ennek a címnek kell szerepelnie: *A dokumentumok száma*. Itt táblázatban kell közölni: összesen hány dokumentumot tartalmaz a portfólió, hány egységet alakított ki a dokumentumokból, valamint az egyes egységeken belül hány dokumentum található (4. melléklet).

Mindegyik egység első oldalán táblázatban a következőket kell feltüntetni (5. melléklet):

- az egység címe (pl. A gyakorlat során készített óravázlatok),
- az adott egységbe sorolt dokumentumok száma (db),
- a dokumentumok címe, elkészítésük ideje (nem az összefűzés ideje, hanem a gyakorlatvégzés időpontja),
- az egység dokumentumai mely tanári kompetenciához kapcsolódnak (több kompetencia megnevezése is lehetséges) és miért (néhány mondat indoklásként, miért gondolja így).

Reflektív esszé
lásd az V.3 részt

Neveléstudományi-pszichológiai szakirodalmi tanulmány
lásd az V.4 részt

Összegzés

Ez a portfóliórész – az Áttekintéshez hasonlóan – maximum egy oldal lehet. Átfogó, összegző megállapításokat tartalmazzon arra vonatkozóan,

- mit várt és mit kapott a tanárképzéstől (érdemes összekapcsolni a Bevezetőben írtakkal),
- hogyan ítéli meg a teljes képzés és ezen belül külön a gyakorlat szerepét saját tanárrá válásának folyamatában,
- egyéb, amit a témával kapcsolatban fontosnak tart.

V.3 Reflektív esszé

Általános jellemzők

A reflektív esszé a tapasztalatok és a saját fejlődés összegzése, elemzése és értékelése. Az esszé nem állhat a dokumentumok tartalmának leírásából, ismétlésekből (idézni lehet azokból, zárójelben jelölve a dokumentumegység és a dokumentum számát).

A reflektív esszé írásakor a dokumentumokat tényeknek tekintse: a dokumentumok azt bizonyítják, mi az, amit elvégzett a gyakorlat ideje alatt; milyen megjegyzéseket fűzött a folyamat során saját munkájához; valamint mások miként értékelték gyakorlatát, milyen tanácsokat adtak. Mindezeket tükrözi a segédanyagban közölt három dokumentumtípus – lásd Darling-Hammond és Snyder (2000) tartalmi kategóriáit.

A reflektív esszét részekre kell tagolni, a részeknek címet kell adni, a részek címeit a Tartalomjegyzékben fel kell tüntetni. A részek kialakítását a dokumentumok egységekre szervezése, az elsajátítandó tanári kompetenciák és a tanári portfólió felsorolt céljai együttesen határozzák meg. Ugyanakkor a tanárjelölt dönti el, hogy e három forrás alapján milyen rendezőelvet, rendezőelveket követve írja meg a reflektív esszét.

Bevezetés

A reflektív esszének egyetlen kötelező része van, a Bevezetés. A Bevezetés az esszé első része, nem lehet hosszabb egy oldalnál. A Bevezetésben ezeket közölni kell (minden esetben meg kell adni az adatok forrását is):

- iskolatípus, képzési profil, tanulói létszám (adatokra koncentráljon, nem kell iskolatörténetet írni),
- a jelölt által tanított osztályok (osztály, létszám, tagozat),
- a jelölt által tanított diákok szociális összetétele (általános és speciális jellemzők),
- a tanított diákok tanulmányi teljesítménye (átlag, kiugró eredmények).

Minden olyan információt közölhet itt, amit ezeken kívül, illetve ezekhez kapcsolódóan szükségesnek lát. Érdemes röviden megfogalmazni azt, hogy a gyakorlat elején, ezen információk gyűjtésekor milyen kép alakult ki a jelöltben az iskola életéről, a tanulókról, és ez a gyakorlat alatt változott-e vagy sem, ha igen, miként. Arra nagyon ügyeljen, hogy sem a Bevezetésben, sem a reflektív esszé további részében pontos személyazonosítást lehetővé tevő név nem szerepelhet (sem tanulóé, sem tanaré, sem portásé stb.). A személyiségi jogok védelme érdekében a portfólió nem tartalmazhat olyan fényképet, amelyen a diákok, tanárok, illetve mások felismerhetők.

Szemponatok és segítő kérdések az esszében tárgyalt tartalmakhoz

Az esszé további részei szabadon alakíthatók. Ezen részek írását segítik az elemzési szempontok és kérdések. Az elemzés során érdemes figyelembe venni, mi az, amit megfogalmazott az Áttekintésben és a Bevezetésben; érdemes azok tartalmához is szervesen kapcsolódó elemzést készíteni. Valamint fontos, hogy egységet alakítson ki a mellékelt dokumentumokkal. Amennyiben az elemzés során szakirodalomra hivatkozik, azt a segédanyag 4. pontjában megjelölt dokumentum alapján kell tennie.

A szempontokat és a kérdéseket tíz csoportba soroltuk:

1. Felkészülés a gyakorlatra
2. Célok a gyakorlat előtt, kezdetén és folyamán
3. A tanítási órák céljai
4. Tanári kompetenciák és célok
5. A szaktárgy tanításával kapcsolatos tevékenységek
6. Az utolsó tanított óra vagy az utolsó valamelyikének tanulságai
7. A szaktárgy tanításán kívüli oktatási-nevelési tevékenységek
8. Az iskola mint szervezet és támogató rendszereinek megismerése
9. A nyolc tanári kompetencia fejlődése különböző tevékenységek révén
10. Önreflexió

1. Felkészülés a gyakorlatra

Hogyan készült a gyakorlatra? Felelevenített-e különböző (a képzésen tanult, egyéb) ismereteket a felkészülés során? Ha igen, miért ezeket? Ezek melyik elsajátítandó tanári kompetenciát vagy kompetenciákat érintik? Kapcsolja ezeket a tanári kompetenciákon belüli elemekhez (ismeret, képesség, attitűd)!

2. Célok a gyakorlat előtt, kezdetén és folyamán

Ne az egyes tanítási órák céljaira gondoljon (pl. mit és hogyan tanítsak azon az órán), hanem a gyakorlat mint egység céljaira: mit akart elérni a diákokkal és saját fejlődésében. A tanítási órák céljaival kapcsolatosan külön szempontokat fogalmaztunk meg.

Előzetes cél: A gyakorlat kezdete előtt megfogalmazott-e a tanítási-tanulási folyamattal, a tanár-diák kapcsolattal, bármilyen tevékenységével kapcsolatos célokat? Amennyiben igen, ismertesse ezeket (az ismertetés ne csupán a cél leírása legyen, hanem cél és ok szerves egysége; az ismertetés során szakmailag indokolja, amit célként megjelölt).

A célok mely tanári kompetenciát, kompetenciákat érintik? Miért? Milyen bizonyíték van minderre a dokumentumokban? Kapcsolja ezeket a kompetenciákon belüli elemekhez. Miként valósultak meg ezek a célok a gyakorlata alatt? Milyen stratégiákkal, módszerekkel és eszközökkel érte el ezeket a célokat? Milyen bizonyíték van minderre a dokumentumokban?

Milyen mértékben sikerült az előzetes célokat a gyakorlat alatt továbbra is célként tartani? A megvalósításuk eszközrendszerében történt-e változás a gyakorlat alatt? Milyen bizonyíték van minderre a dokumentumokban? Ha elvetett előzetes célokat, miért tette?

Kezdeti cél: Megfogalmazott-e célokat a gyakorlat elején (=amikor még nem tanított)? Melyek ezek? Hogyan viszonyulnak a kezdeti célok az előzetes célokhoz? Ha a kezdeti célok hatására módosultak az előzetes célok, miért módosultak: kinek vagy minek a hatására? Ez a változás hatott-e, és ha igen, miként tanítási gyakorlatának egészére (pl. tevékenységeire, attitűdjére, meggyőződésére; hallgatótársakkal, mentorral, oktatóval való kapcsolatára)? Milyen bizonyíték van minderre a dokumentumokban? Kapcsolja ezeket a tanári kompetenciákon belüli elemekhez (ismeret, képesség, attitűd)!

Folyamatcél: Célrendszere milyen célokkal egészült ki a gyakorlat folyamán? A folyamatcélok miként kapcsolódnak az elsajátítandó tanári kompetenciákhoz? Milyen bizonyíték van minderre a dokumentumokban?

3. A tanítási órák céljai

A tanítási órákkal kapcsolatos célok elemzése ne egyes célok (egyes tanítási órák céljainak mozaikos) kiemelésével történjék. Tekintse végig az óraterveket, majd csoportosítsa a tanítási célokat!

Érdeemes különbséget tenni *általános* és *speciális* tanítási célok között. Melyek azok a célok, amelyek mindegyik óráját meghatározták (általános tanítási célok)? Ezek a célok milyen viszonyban állnak a 2. pontban megfogalmazott (nem tanítási) célokkal? Miként valósultak meg ezek a célok? Milyen bizonyítékok vannak erre a dokumentumokban? Kapcsolja ezeket a tanári kompetenciákon belüli elemekhez (ismeret, képesség, attitűd)!

Mely tanítási célokat tekinti speciális tanítási céloknak? Miért speciálisak? Hogyan valósultak meg ezek a célok? Milyen bizonyítékok vannak erre a dokumentumokban? Vesse össze az általános és a speciális tanítási célokat, fogalmazza meg kapcsolatuk lényegét! E célok kapcsolata milyen szerepet játszik a tanári kompetenciák elsajátításában?

Arra is gondoljon, hogy egy-egy cél eléréséhez módszereket, eljárásokat és eszközöket kellett választania. Ezeket milyen eredményességgel alkalmazta (önmaga megítélése, a hallgatók és a mentor megítélése, dokumentált visszajelzései alapján)?

Érdeemes a tanítási órák céljait más szempontból is csoportosítani. Elemezheti a célokat például

- az órák típusa alapján (pl. rendszerező, új ismeretet nyújtó, összefoglaló),
- az osztály bármilyen jellemzője (például viselkedés, motiváltság, tantárgyhoz való viszonyulás),
- a tanítási-tanulási folyamat egy-egy aspektusa (például fegyelmezés, értékelés) alapján.

Fontos, hogy ezek esetében is mindig mutasson rá azokra a dokumentumokra, amelyek alátámasztják állításait, azokkal kapcsolatban állnak. A célelemzés során mindenképpen utaljon a bármilyen szempontból érintett tanári kompetenciákra. Elemzése középpontjában a diákokban és az önmagában tetten érhető változások álljanak!

4. Tanári kompetenciák és célok

A cél és az adott tanári kompetencia (annak elsajátítása, változása) kapcsolatának jellemzése szervesen beépíthető a célokról írtakba. Azonban dönthet úgy is, hogy ezeket külön esszé részen mutatja be.

Bármelyik szerkezetet választja, érdemes röviden összefoglalnia, hogy az adott kompetencia elsajátítása, változása szempontjából mit tekintett célnak, majd ezeket összekapcsolni más célokkal (például a pedagógiai értékelés mint tanári kompetenciával kapcsolatos célok és a fegyelmezéssel kapcsolatos cél kapcsolata). Arra érdemes koncentrálnia, hogy e célok milyen viszonyban voltak egymással; miként határozták meg tevékenységeit; ha kellett, miként változtatott ezeken a kapcsolatokon.

Mindenképpen fogalmazza meg ezekkel összefüggésben, miben kell még fejlődnie az eredményesebb, hatékonyabb tanári munka érdekében (az eredményesség, hatékonyság értékelése során önmagát, a gyakorlat során mutatott munkáját tekintse kiindulási alapnak).

5. A szaktárgy(ak) tanításával kapcsolatos tevékenységek

E tevékenységek főként a következők: szaktárgyi hospitálás; tanítás; órákra való felkészülés; olyan iskolai feladatok, amelyek szervesen kapcsolódnak a tanításhoz (pl. korrepetálás, szakkör); a tanítást segítő pedagógiai tevékenységek (pl. feladatlapok összeállítása, szemléltető anyagok gyűjtése, készítése).

Ezen tevékenységek elemzését érdemes egyrészt a célokhöz kapcsolnia. Ezeket nem mint elszigetelt alkalmakat elemezze (pl. adott óra, egy dolgozat összeállításának délutánja), hanem mint egy folyamat egymással összefüggő részeit. Ne leírást (leltárt) készítsen, hanem az összefüggésekre koncentráljon úgy, hogy közben folyamatosan reflektáljon saját fejlődésére (alátámasztva a megfelelő dokumentummal).

Milyen szempontok alapján végezte a szaktárgyi hospitálást? Miért ezeket választotta? Módosította-e a szempontokat a hospitálás alatt? Miért? Milyen kapcsolatban állnak a megfigyelési szempontok a különböző célokkal? A tanítással kapcsolatban a látottak alapján milyen általános és speciális véleménye alakult ki?

A látottak miként hatottak saját óráira? Saját óráin milyen nevelési-oktatási stratégiákat, módszereket, eljárásokat és eszközöket alkalmazott? Milyen arányban alkalmazta ezeket? Mi ennek az oka? Milyen külső és saját tényezők alapján változtatott a stratégiákon, módszereken, eljárásokon és eszközökön? Ha nem változtatott, miért? Milyen bizonyíték van mindezekre a dokumentumokban?

Mely tanári kompetencia fejlesztését tartotta fontosnak a tanítás alatt? Miért? Milyen bizonyítékok vannak erre a dokumentumokban?

A tantárgyi tartalom kívül milyen szempontokat vett figyelembe a tanítási óra tervezésekor és szervezésekor? Fontos, hogy a folyamat tervezési és szervezési szakaszát elkülönítse és összehasonlítsa. Az összehasonlításnál elemezze, a tervezet és annak megvalósítása milyen összhangban áll. Milyen bizonyítékok vannak erre a dokumentumokban?

Mindezzel kapcsolatban mi az, ami saját maga és az őt körülvevők véleménye szerint is igen jól működött, és mi az, amiben még fejlődnie kell?

Érdeemes csoportosítani a tevékenységeket hasznosságuk szerint: melyek azok, amelyek az adott tanári kompetencia változását segítették, melyek azok, amelyek kevésbé. Értékelését minden esetben indokolja és támassza alá a megfelelő dokumentumrésszel.

6. Az utolsó tanított óra vagy az utolsó valamelyikének tanulságai

A tanítási-tanulási folyamat pontosabb megértése érdekében érdemes elemezni az utolsó tanított órát vagy az utolsó valamelyikét (az utolsó hét valamelyik óráját). Ennek elemzése során ne kizárólag a 45 perces órára koncentráljon, hanem az erre az órára való felkészülésre is. Az óratervet hasznos a dokumentumok között elhelyezni, amit a reflektív esszében több szempont alapján érdemes elemezni.

Az elemzés szempontjai megjelennek a teljes gyakorlat elemzési szempontjai között, néhányra azonban mindenképpen érdemes figyelni. Amennyiben nem az utolsó órát elemzi, indokolja meg, miért a kiválasztott óráról ír. Tanárrá válásában ezt az órát milyen állomásként értelmezi? Milyen viszonyban áll ez az óra korábbi óráival (számos szempont alapján elemezheti, például célok megvalósítása, tanár-diák kapcsolat, tanári kommunikáció, fegyelmezés)? Az órán kívüli tevékenységek, az azokon tanultak, tapasztaltak miként hatottak ezen óra tervezésére, lebonyolítására?

Milyen nevelési-oktatási célokat fogalmazott meg? Ezek közül melyek valósultak meg, melyek nem? Mivel magyarázza azt, ha egy cél nem valósult meg (ne kizárólag a diákokra és külső tényezőkre, hanem önmaga szerepére, funkciójára, tevékenységeire is koncentráljon)?

Milyen stratégiákat, módszereket, eljárásokat és eszközöket alkalmazott ezen az órán? Miért ezeket? Érdemes összevetni mindezt a korábbi óráival, feltárni azt, vajon a különbözőségek és a hasonlóságok miből adódtak, milyen tényezők határozták meg a választást.

Mi az, amiben ezen óra megtartásáig jelentősen fejlődött, és mi az, ami még csiszolandó? Elsősorban a tanári kompetenciák alapján elemezze ezt a kérdést. A csatolt dokumentumban milyen bizonyítékok vannak milderre?

Mire koncentrált leginkább ezen az órán (pl. tananyagra, szervezésre, önmagára, tanár-diák kommunikációra)? Lát-e ebben változást a korábbi óráihoz képest? Mi lehet a változás oka?

Milyen hatékonyságú volt az órája? Erre miből következtet?

7. A szaktárgy tanításán kívüli oktatási-nevelési tevékenységek

E tevékenységek főként a következők: osztályfőnöki tevékenységek (ha volt ilyen); nem szaktárgyi hospitálás; iskolai rendezvényen való részvétel és közreműködés; az osztály vagy egy-egy tanuló életútjának megismerése; az iskola neveléssel kapcsolatos koncepciójának megismerése (pl. drogreprevenció, mentálhigiéné, ifjúságvédelem, konfliktuskezelés).

Az elemzés során szintén ügyeljen arra, hogy ne egy-egy jelenséget mutasson be, hanem mindig saját tevékenységén keresztül elemezze és értékelje a tevékenységeket és azok kapcsolatát. Érdemes összefüggéseket feltárni az ebben a pontban és a 6. pontban szereplő tevékenységek között.

Miként értelmezi az osztályfőnöki munkát? Milyen oktatási-nevelési lehetőségeket lát és látott ebben? Érdemes saját véleményét párhuzamba állítani a látottakkal (ám ügyeljen arra, hogy írása ne a

mentortanár bírálata legyen). Milyen – a jövőbeni tanári munkája során megvalósítandó – osztályfőnöki célokat fogalmazott meg a látottak alapján?

A nem szaktárgyi órák hospitálásának elemzése történhet a szaktárgyi órák hospitálásának elemzéséhez írt kérdések alapján. Milyen szempontok alapján végezte a nem szaktárgyi hospitálást? Miért ezeket választotta? Módosította-e a szempontokat a hospitálás alatt? Miért? Milyen kapcsolatban állnak a megfigyelési szempontok a különböző célokkal? A tanítással kapcsolatban a látottak alapján milyen általános és speciális véleménye alakult ki? A látottak miként hatottak saját óráira?

Érdeemes még végiggondolni a szaktárgyi és a nem szaktárgyi hospitálás eredményeinek kapcsolatát, miként hatottak együtt saját tanítására.

Milyen szerepet vállalt iskolai rendezvényeken? Miként járultak hozzá a rendezvények a gyerekek személyiségfejlődéséhez és miként saját tanári fejlődéséhez? Milyen bizonyíték van mindezekre a dokumentumokban?

Milyen szempontok alapján elemezte egy-egy tanuló vagy az osztály különböző sajátosságait? Miért ezeket a szempontokat választotta? Miként járultak hozzá a megfigyelés eredményei tanításához, osztállyal való kapcsolatához?

Milyen hivatalos dokumentumokból tájékozódott arról, mi jellemzi az iskola nevelési koncepcióját? Milyen szempontok szerint vizsgálta a leírtakat? Miért? A leírtakat miként tudta kamatoztatni saját tanítása, illetve a tanár-diák kapcsolat kialakításakor, annak alakítása során? Érdeemes az ezekről írtakat összekapcsolni az osztályfőnöki tevékenységről írtakkal.

8. Az iskola mint szervezet és támogató rendszereinek megismerése

Azon tevékenységeire gondoljon, amelyek célja az iskola működését meghatározó hivatalos dokumentumok és az iskola mint szervezet egyes egységeinek megismerése volt. A dokumentumok főként a következők: törvényi rendeletek; iskolairányításra vonatkozó dokumentumok; pedagógiai program; minőségbiztosítási program; az Országos kompetenciamérés adatai, eredményei; továbbtanulással kapcsolatos mutatókat tartalmazó dokumentumok. A szervezet működésének elemzése leginkább ezen területek megismerése alapján lehetséges: szülői közösség, tantestület, vezetőség, az iskola kapcsolata külső szervezetekkel (pl. szakszolgálatok).

Ismertesse a különböző dokumentumok elemzésének szempontjait és a legfontosabbnak vélt eredményeket. Mutasson rá a portfólió dokumentumai közül arra, amelyik az elemzést bizonyítja. Érdeemes az elemzés eredményeit összekapcsolni korábbi elemzési szempontokkal, illetve azt vizsgálni, hogy az iskola mint szervezet és dokumentumai miként játszanak szerepet a tanárra fejlődésben. Melyek azok az elsajátítandó tanári kompetenciák, amelyek a leginkább kapcsolatban állnak az olvasottakkal? Miért?

9. A nyolc tanári kompetencia fejlődése különböző tevékenységek által

Az eddigi pontoknál minden esetben szükséges volt a leírtakat összekapcsolni, alátámasztani a nyolc elsajátítandó és fejlesztendő tanári kompetenciával. Mindemellett amennyiben a jelölt úgy véli, külön részben kiemelheti azokat a tevékenységeket, amelyek a leginkább hozzájárultak egy-egy vagy egyszerre több tanári kompetencia fejlődéséhez.

Részletesen közölje, mely terület fejlődését észlelte mely tevékenység vagy tevékenységek hatására. Miként korrigálta korábbi tevékenységeit annak érdekében, hogy az adott kompetenciaterületen minél eredményesebb legyen? Érdeemes e pontnál összevetni saját véleményét a mások által írtakkal, mások értékelésével (és alátámasztani a megfelelő dokumentummal). Mely tevékenységeknél és hogyan vette figyelembe a másoktól kapott tanácsokat, értékeléseket? Hogyan járultak hozzá mindezek a tanári kompetenciák fejlődéséhez?

Néhány lehetséges elemzési szempont, kérdés kompetenciánként:

(1) a tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesítése

Miként vette figyelembe tanítása során a tanulók egyéni fejlődési jellemzőit (értelmi, érzelmi, testi, szociális, erkölcsi)? Miként kezelte az osztályon belüli egyéni különbségeket – ne csak a tanításra, hanem a nevelési folyamatokra is koncentrálnon!

(2) a tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése

Miként győződött meg az osztály mint csoport fejlődési sajátosságairól? Mit tett a tanítási órák során és azokon kívül a csoport mint egész és a csoporton belüli egyének, informális csoportok közötti különbségek megértése érdekében? Milyen problémákat, konfliktusokat azonosított tanítása során? Hogyan kezelte az osztályon belüli diák-diák és tanár-diák konfliktusokat? Hogyan fejlesztette a tanulók szociális és személyes kompetenciáját, ezek motívum- és tudásrendszerét?

(3) szakmódszertani és szaktárgyi tudás

Miként fejlesztette a tanulók kognitív kompetenciáját? Ezen belül mely területekre helyezte a hangsúlyt? Miként törekedett a tantárgyi koncentrációra? Hogyan integrálta tanítása során a különböző egzisztenciális (személyes, szociális és kognitív) kompetenciák összetevőinek fejlesztését?

(4) a pedagógiai folyamat tervezése

Milyen elvek alapján tervezte meg óráit, órán kívüli tevékenységeit? Milyen módszerrel elemezte utólag tervezését, annak eredményeit (terv-megvalósítás módja-eredmény hármasságának elemzése). A tervezések során milyen segítséget kapott tanáraitól, hallgatótársaitól? Miként tudta ezeket beépíteni saját elképzeléseibe? Miben szükséges változtatnia annak érdekében, hogy terveit jobban meg tudja valósítani?

(5) a tanulás támogatása, szervezése és irányítása

Milyen tanítási-tanulási formákat alakított ki tanítása során? Milyen szempontok alapján választotta ezeket a formákat? Miként alkotott egységet a szociális és kognitív kommunikációs cél, a tanítás tartalma és a csoportban lévő tanulók egyéni jellemzői és a tanulók viszonya? Milyen információs és kommunikációs technológiákat alkalmazott és milyen tanulási környezetet alakított ki gyakorlata alatt? Érdemes ennél a pontnál is számba venni az akadályokat és az akadályok csökkentésének, megszüntetésének módját.

(6) a pedagógiai folyamatok és a tanulók értékelése

Miként értelmezte munkája során a tanulók értékelésének célját? Hogyan, milyen eszközökkel és formákkal értékelte a tanulók tanulmányi teljesítményét, személyiségfejlődését? Hogyan viszonyult egymáshoz értékelése és tanításának eredményessége? Mely értékelési formák bizonyultak a leghatékonyabbnak? Miért? Önmagát milyen módon értékelte, értékeltette? Milyen viszonyt lát saját maga értékelése és a diákok teljesítményének értékelése között?

(7) kommunikáció, szakmai együttműködés és pályaidentitás

Mely területen és milyen kapcsolatot alakított ki a tanulókkal, szüleikkel, az iskolai közösséggel gyakorlata alatt? Milyen fórumokon volt kapcsolat kialakításra és -formálásra alkalma? Mindennek milyen szerepet tulajdonít tanárrá válásának folyamatában?

(8) autonómia és felelősségvállalás

Pedagógiai tudásának rétegei közül melynél érzi leginkább és melynél legkevésbé biztosnak kompetenciösszetevőit? Volt-e szüksége módszertani, pedagógiai, pszichológiai szakirodalom olvasására, a tanultak felelevenítésére, illetve még nem olvasott irodalom megismerésére gyakorlata során? Mi volt ennek oka? Miként értelmezi az elmélet és a gyakorlat összekapcsolását, tapasztalatainak tudományos keretekbe integrálását? Miként volt módja szakmai területen kezdeményezni a gyakorlat alatt? Miként volt módja önálló döntéseket hozni gyakorlata alatt? Hogyan ítéli meg utólag ezeket a döntéseket? Milyen etikai dilemmákba ütközött gyakorlata során? Hogyan oldotta meg?

10. Önreflexió

A reflektív esszé lezárásaként érdemes néhány önreflektív gondolatot megfogalmazni.

Melyek azok a személyiségjellemzői, amelyek segítették a gyakorlaton, és melyek azok, amelyek csiszolása még szükséges az eredményesebb munka érdekében (nevelési és oktatási folyamatra; tanár-diák kapcsolatra; mentor-tanárjelölt kapcsolatra és közös munkára egyaránt gondoljon)?

Milyen motívumok, értékek, képességek és készségek határozták meg leginkább munkáját? Milyen lehetőségei voltak a gyakorlat alatt, hogy a kevésbé jól működő motívumai, készségei, képességei fejlődjenek? Miként értelmezte és dolgozta fel azt, ha valami nem úgy sikerült, ahogyan azt tervezte?

Ismertesse, milyen változáson ment keresztül tanári tudása. Melyek azok a fogalmak és összefüggések, amelyeket pontosabban, árnyaltabban lát, illetve melyek azok, amelyeket nem? Adjon magyarázatot e csoportosításra. Milyen bizonyíték van erre a dokumentumokban?

Hol áll az egyes kompetenciák elsajátításában, és mit kell tennie ahhoz, hogy az egyes területeken még hatékonyabb legyen? Milyen bizonyíték van minderre a dokumentumokban?

V.4 Neveléstudományi-pszichológiai szakirodalmi tanulmány

A szakirodalmi tanulmány célja, hogy a tanárjelölt bemutassa, képes a tanári munkában felmerülő problémákat a releváns szakirodalom kiválasztásával és feldolgozásával, szintetizálásával, bizonyítékokra alapozva, pontos fogalomhasználattal értelmezni és elemezni.

A tanulmány a tanárjelölt döntése alapján feldolgozhatja vagy egy tantárgy (vagy ezen belül adott tantervi tartalom) tanításához kapcsolódó probléma szakmódszertani szakirodalmát, vagy egy általános pedagógiai-pszichológiai probléma szakirodalmát. **A döntést a tanulmány jellegéről nyilvánvalóvá kell tenni a portfólió címében (pl. „Szakmódszertani portfólió”, „Neveléstudományi portfólió”).**

A szakirodalmi tanulmány elkészítéséhez a következő tanácsokat érdemes megfontolni:

A bevezetés

- pontosan jelölje meg a vizsgált problémát,
- indokolja, milyen új tudást hoz létre ennek kutatását áttekintve a szerző,
- mutassa meg, hogyan tárgyalja a tanulmány a probléma kutatását (összegezze a gondolatmenetet, vázolja a szerkezetet: készítse elő, segítse a szöveg jobb megértését).

A szakirodalmi vizsgálat

- az utóbbi 5-10 év eredményeire támaszkodjon,
- megfelelő szakmai kontroll mellett megjelent publikációkra épüljön,
- azonosítsa a terület központi fogalmait, fő szerzőit, paradigmáit, kutatási kérdéseit, ezek vizsgálatának módszereit,
- keresse meg a kutatás általánosan elfogadott, illetve vitatott pontjait, eredményeit,
- a megírás során a források megismerése csak szükséges, de nem elégséges feltétel; azok elemzésére, szintézisére, értékelésére törekedjen a szerző,
- mindig azonosítható legyen, hol milyen mértékben támaszkodik egy adott forrásra a szerző, és éppen idézi, összegzi, reflektál rá – váljon el a szerző hangja a forrásai szerzőiétől.

Az összegzés

- emelje ki, milyen következtetések vonhatók le az áttekintés alapján.

A felhasznált irodalom

- következetesen sorolja fel a felhasznált irodalmat (pl. kövesse a szerző valamelyik szakján elvárt hivatkozási stílust).

V.5 A portfólió értékelése

Az értékelési szempontokon keresztül a bíráló azt vizsgálja, milyen mértékű a gyakorlaton tapasztaltak, a gyakorlat során elvégzett tevékenységek elemzésének mélysége, milyen mértékű a tanárjelölt önismerete, saját munkájával és személyiségével kapcsolatos kritikája (önértelmezése és önértékelése). Fontos tehát, hogy a kritikai attitűd érvényesítése nagymértékben érezhető legyen mind a dokumentumok kiválasztásán, mind az esszében. Az SZTE szabályzata szerinti értékelési szempontokat kiegészítettük azok magyarázataival.

1. A kompetenciák körének lefedése (hányat és milyen mélységben elemez, milyen kapcsolatokat mutat fel a kompetenciák között).
2. A portfólió struktúrája (a dokumentumok és az esszé kapcsolata, kongruenciája; egységesség, a részek aránya és kapcsolatuk).
3. A dokumentumok rendszerének alkalmassága a fejlődés jellemzésére: a dokumentumok összerendezése (célnak való megfelelés, logikusság, áttekinthetőség, változatosság).
4. A kiválasztott dokumentumok minősége (célnak való megfelelés, tartalmi kidolgozottság, alaposág, szakmai hitelesség, pontosság, tudományosság, a módszertani kultúra változatossága); az illusztrációk minősége (szerkesztettség, kimunkáltság, áttekinthetőség, használhatóság).
5. Az esszében adott összegzés áttekinthetősége, világos szerkezete; érthetősége, logikussága, műfaji megfelelése, koherenciája.
6. Az esszében bemutatott elemzés, értékelés tartalmi adekvátsága, relevanciája, reflektivitása, mélysége, kidolgozottsága.
7. A szakirodalmi tanulmányban elemzett kérdések relevanciája, a feltárt szakirodalmak mélysége, a szintézis mélysége, validitása és koherenciája.
8. Az esszé és a szakirodalmi tanulmány fogalomhasználatának megfelelőisége, szakmai pontossága.
9. A portfólió anyagainak nyelvi és formai megformáltsága, (a megfogalmazás gördülékenysége, változatossága; nyelvhelyesség, helyesírás; kivitelezés, esztétikusság, a megjelenítés gondossága).

V.6 A szövegalkotás formai, hivatkozási és helyesírási szabályait tartalmazó dokumentumok

- a valamely szakján elvárt hivatkozási formát tartalmazó dokumentum VAGY a *Magyar Pedagógia* című folyóirat segédlete <http://www.magyarpedagogia.hu/?pid=50>
- *A magyar helyesírás szabályai* (2015, 12. kiadás, Akadémiai Kiadó, Budapest)

Mellékletek

1. melléklet

AJÁNLOTT IRODALOM A PORTFÓLIÓ VÉDÉSÉHEZ

1. A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesítése

Kulcsszavak

énfejlődés; szocializáció: családi és intézményes nevelés; tanulási nehézség, diszlexia; hátrányos helyzet; magatartási probléma

Irodalom

- Solymosi, K. (2004). Fejlődés és szocializáció. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 29–50). Budapest: Osiris Kiadó.
- Kőrössy, J. (2004). Az „én” fogalma, az énfejlődés elméletei. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 51–73). Budapest: Osiris Kiadó.
- Solymosi, K. (2004). A családi szocializáció jellemzői. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 74–94). Budapest: Osiris Kiadó.
- Séra, L. & Bernáth, L. (2004). Az iskolai tanulásra való készenlét, speciális tanulási nehézségek. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 265–278). Budapest: Osiris Kiadó.
- Felleginé, T. A. (2004). Problémás tanulók, okok és megoldási javaslatok. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 472–495). Budapest: Osiris Kiadó.
- N. Kollár, K. (2004). Amikor nem a gyerekkel van a baj... Megváltoztathatatlan adottságok. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 563–571). Budapest: Osiris Kiadó.

2. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése

Kulcsszavak

az osztály mint csoport, csoportfolyamatok, feladatvégzés csoportban; normák és normaszegés; népszerűség és elutasítás; versengés és együttműködés

Irodalom

- N. Kollár, K. (2004). A társas kapcsolatok, személyközi vonzalom és a csoportfolyamatok. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 279–309). Budapest: Osiris Kiadó.
- N. Kollár, K. (2004). Normaalakulás, engedelmesség és csoporthoz igazodás. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 310–323). Budapest: Osiris Kiadó.
- N. Kollár, K. (2004). Feladatvégzés csoportban, versengés és együttműködés. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 324–349). Budapest: Osiris Kiadó.

3. Szakmódszertani és szaktárgyi tudás

Kulcsszavak

ismeretek elsajátítása, megértés; tudástranszfer; képességek fejlesztése, taneszközök típusai és alkalmazásuk a szaktárgyak oktatásában

Irodalom

- Csapó, B. (2003). *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése* (pp. 13–111). Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Korom, E. (2005). *Fogalmi fejlődés és fogalmi váltás* (pp. 82–106, 169–178). Budapest: Műszaki Kiadó.

Molnár, Gy. (2011). Az információs-kommunikációs technológiák hatása a tanulásra és oktatásra. *Magyar Tudomány*, 171(9), 1038–1047. <http://www.matud.iif.hu/2011/09/03.htm>
Molnár, Gy. (2006). *Tudástranszfer és komplex problémamegoldás* (pp. 14–44, 45–80). Budapest: Műszaki Kiadó.

4. A pedagógiai folyamat tervezése

Kulcsszavak

alaptanterv, kerettanterv, pedagógiai program és helyi tanterv; tanmenet, tematikus tervezés, óravázlat, foglalkozásterv; tanulási eredmény

Irodalom

A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. 10635. 111/ 2012. (VI. 4.) Korm. Rendelet. https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a1200110.kor <http://ofi.hu/nemzeti-alaptanterv>
Kotschy, B. (2003). Az iskolai oktatómunka tervezése. In Falus, I. (Ed.), *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz* (pp. 468–486). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch18.html
Molnár, E. K. & Víg, T. (2015). *A tantervelmélet és a pedagógiai értékelés alapjai*. Szeged: SZTE [ePUB] http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Tantervelmlet_s_a_pedagogiai_rtkels_alapjai/

5. A tanulás támogatása, szervezése és irányítása

Kulcsszavak

a tanulás támogatása; önszabályozott tanulás; tanulóközpontú tanulási környezet; motivációelméletek, a motiváció és az érdeklődés fejlesztési lehetőségei; adaptív tanulásszervezés; nevelés-oktatási stratégiák, módszerek

Irodalom

D. Molnár, É. (2013). *Tudatos fejlődés. Az önszabályozott tanulás elmélete és gyakorlata*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 21–41.
Falus, I. (2003). Az oktatás stratégiai és módszerei. In Falus, I. (2003) (Ed.), *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz* (pp. 243–296). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
Józsa, K. & Fejes, J. B. (2010). A szociális környezet szerepe a tanulási motiváció alakulásában: a család, az iskola és a kultúra hatása. In Zsolnai, A. & Kasik, L. (2010) (Eds.), *A szociális kompetencia fejlesztésének elmélete és gyakorlata* (pp. 134–162). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

6. A pedagógiai folyamatok és a tanulók értékelése

Kulcsszavak

a pedagógiai értékelés típusai (funkciói), viszonyítási alapjai; a pedagógiai értékelés módszerei, eszközei; a tanulói értékelés módszerei

Irodalom

Molnár, E. K. & Víg, T. (2015). *A tantervelmélet és a pedagógiai értékelés alapjai*. Szeged: SZTE [ePUB] http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Tantervelmlet_s_a_pedagogiai_rtkels_alapjai/

7. Kommunikáció, szakmai együttműködés és pályaidentitás

Kulcsszavak

a tanári szerep értelmezési keretei; a pedagógiai kommunikáció főbb sajátosságai; pedagógus-etika: jogi és a pedagógiai normativitás, etikai helyzetek kezelése (tapasztalatok, lehetőségek és korlátok)

Irodalom

Bíró, E. (1998). *Jog a pedagógiában*. Budapest: Jogismeret Alapítvány. 37–46.

Buda, B. (2000). A közvetlen emberi kommunikáció modern elmélete és ennek pedagógiai perspektívái. In Balázs, S. (2000) (Ed.), *A pedagógiai kommunikációs képességek fejlesztésének elméleti és gyakorlati problémái* (pp. 37–66). Budapest: OKKER Kiadó.

Zétényi, Á. (2004). A hatékony tanár. In Mészáros, A. (2004) (Ed.), *Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága* (pp. 375–383). Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.

8. Autonómia és felelősségvállalás

Kulcsszavak

az iskola mint szervezet, a szervezet jellemzői; autonómia; engedelmeskedés a hatalomnak; a nevelőtestület mint csoport

Irodalom

Szabó, É., Vörös, A., & N. Kollár, K. (2004). A tanári szerep, a hatalom és a tekintély problémái. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 418–450). Budapest: Osiris Kiadó.

Serfőző, M. & Somogyi, M. (2004). Az iskola mint szervezet. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 451–471). Budapest: Osiris Kiadó.

2. melléklet

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
x KAR
y INTÉZET/TANSZÉK

PORTFÓLIÓ

a jelölt neve

szakpár

Neptun-kód

a témavezető neve

beosztása

a gyakorlatvégzés helyszíne

az intézmény pontos címe

a szakvezető neve

szakja(i)

beosztása

SZEGED

201x

3. melléklet

A Tartalomjegyzék a portfólió (3), (4), (5), (6) és (7) egységének oldalszámát, valamint ezen egységek – a jelölt által kialakított – alegységeinek címét és oldalszámát tartalmazza.

Tartalomjegyzék

Bevezető

Dokumentumok

alegységei

Reflektív esszé

alegységei

Neveléstudományi-pszichológiai szakirodalmi tanulmány

alegységei

Összegzés

4. melléklet

Táblázatban kell közölni: összesen hány dokumentumot tartalmaz a portfólió, hány egységet alakított ki a dokumentumokból, valamint az egységeken belül hány dokumentum található.

A dokumentumok száma

<i>Összes dokumentum (db): x</i>	
Egység sorszáma	Dokumentum (db)
1.	x
2.	x
stb.	x

5. melléklet

Mindegyik egység első oldalán táblázatban a következőket kell feltüntetni:

- az egység címe (pl. A gyakorlat során készített óravázlatok)
- az egység hány dokumentumot tartalmaz
- a dokumentumok címe, elkészítésük ideje (nem az összefűzés ideje, hanem a gyakorlatvégzés időpontja)
- az egység dokumentumai mely tanári kompetenciához kapcsolódnak (több kompetencia megnevezése is lehetséges) és miért (néhány mondatban indokolni kell)

Az egység címe				
Dokumentumok száma (db)				
A dokumentum sorszáma	címe	elkészítésének ideje	ehhez/ezekhez a tanári kompetenciá(k)hoz kapcsolódik	A kapcsolódás indoklása
1.		év, hó, nap		
2.		év, hó, nap		
stb.		év, hó, nap		

Felhasznált irodalom

- 8/2013. (I. 30.) EMMI-rendelet a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300008.EMM
- A szakdolgozat és a TZV az osztatlan tanárképzésben (2017. 06. 30). Szeged: SZTE Tanárképzési Bizottság <http://www.u-szeged.hu/tanarkepzes/szabalyzatok>
- Barton, J. & Collins, A. (1993). Portfolios in Teacher Education. *Journal of Teacher Education*, 44(3), 200–210.
- Darling-Hammond, L. & Snyder, J. (2000). Authentic Assessment of Teaching in Context. *Teaching and Teacher Education*, 16, 525–545.
- Falus Iván & Kimmel Magdolna (2003). *A portfólió*. Budapest: Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK, Neveléstudományi Intézet.